

KUR'ÂN'DA İLMİN YERİ (3)

(...dünden devam)

Beşikten mezara kadar insanı araştırmaya sevk eden başka hangi din var? Bir şâir Hz. Peygamber'in bu hadîsini şöyle terceme etmiştir:

Cümle mechûlün ede gör ma'lûm,

İlme sarf eyle var ömrünü hep;

Deme geçti zamanı tahsîlin,

Mehdden lahde dek kıl ânı taleb!

Kohlhammer'de yayınlanan Lexikon der Islamischen Welt adlı eserde Batılı yazarlar, İslâm tıbbı hakkında şöyle diyorlar

Dokuzuncu asırda Abbâsî halîfelerinin ve vezîrlерinin teşvikiyle Süryânî Hristiyanlar ve özellikle Huneyn ibn İshâk okulu

vasıtasıyla Yunanca

dan yüzlerce tıb eseri Arapçaya çevrildi. Böylece Müslümanlar, Corpus

'u, Hipokrat

'ı öğrendiler. Galen

'in 130'dan fazla eserini, Efes

'li Rufus

'un takriben 50 eserini, Antyllos

'un cerrâhîsini, Philogorios

'un pa-taloji hakkındaki monografisini, Oreibasios'un, Aetios

'un, Tralleis

'li Alexander

'in, Agina

'lı Paulos

'un ve daha başka doktorların eserlerini, bunların şerhlerini tanıdılar.

Doktor ve filozof olduğu kadar iyi bir kimyacı da olan Muhammed ibn Zekeriyya er-Râzî (ö. 925 civarında)nın, klinik gözlemleri ve bu konuda yazdığı risâleler mükemmeldir. Çiçek hastalığı arazlarını dikkatle inceleyen bu hekimin, Samânî hükümdarı Mansûr ibn İshâk'a yazdığı tıp öğretim kitâbı, (Liber ad al-Mansorem) adıyla Latinceye çevrilmiştir. Ölümünden sonra yayınlanan büyük eseri Kitâbu'l-hâvî, Continens des Rhazes adıyla Ortaçağ Avrupasının Latince standard tıp kitâbı olmuştur.

X. yüzyılın ikinci yarısında Bûyî sultanı Adudu'd-devle için yazan Alî ibn Abbâs Mecûsî'nin Kitâbu'l-Melik adlı eseri, tıbbın bütün alanlarını içeren açık ifadeli, zengin içerikli büyük bir kitaptır. Bu eser, Batıda XI. ve XII. asırlarda Liber Pantegni, Liber Regius adlarıyla iki defa çevrilip yayınlanmıştır.

X. yüzyılda Cordoba'da Ebû'l-Kâsim Zehrâvî, iyi bir operatör olarak ün yapmış, onun eserinin Latince tercemesi, Lanfranchi'yi, Sali-cet-ti'yi ve özellikle Guy de Chaulocac'ı çok etkilemiştir.

Ebû Alî ibn Sînâ'nın Kānunu't-tıbb'ı, doğuda ve batıda tıbbın en ünlü eseri olmuştur. İbn Sînâ'nın bu eseri, Batı'da Canon Medicineae adıyla yalnız XV. ve XVI. asırlarda tam 36 defa basılmıştır. Ve nihayet Cordoba'nın yerli bir âilesinden gelen filozof Ebu'l-Velîd ibn Rüşd (Averroes) ve Mûsâ ibn Abdullah ibn Meymun bu alanda anılması gereken simalardandır. Birincisi Aristocu olarak el-Umûm (Latince si: Colligent

) adlı eserinde zaman zaman Galen
'e karşı çıkarken ikincisi, Hipokrates
, Galen
ve Aphorismen
'i tefsîr etmiş ve diyet hakkında eserler yazmıştır.

(devamı yarın..)